

Suvestinė redakcija nuo 2021-02-19

Įsakymas paskelbtas: TAR 2018-12-27, i. k. 2018-21407

Nauja redakcija nuo 2021-02-19:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS Į VISUOMENĘ 2018 –2021 METŲ VEIKSMŲ
PLANO PATVIRTINIMO**

2018 m. gruodžio 21 d. Nr. A1-755

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ 1.6.11 papunkčiu, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 7.11 papunkčiu, Strateginio planavimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“, 4.3.5 papunkčiu:

1. T v i r t i n u Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018–2021 metų veiksmų planą (toliau – Veiksmų planas) (pridedama).

2. S i ū l a u Lietuvos savivaldybių asociacijai ir savivaldybėms, nevyriausybinėms organizacijoms dalyvauti įgyvendinant Veiksmų plano priemones.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Linas Kukuraitis

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. A1-755

UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS Į VISUOMENĘ 2018–2021 METŲ VEIKSMŲ PLANAS

Pakeistas priedo pavadinimas:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018–2021 metų veiksmų planas (toliau – Veiksmų planas) – planavimo dokumentas, įgyvendinantis užsieniečių integracijos srities tikslus, veiksmus ir siektinus rezultatus iki 2021 metų.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

2. Veiksmų plano tikslas – tobulinti užsieniečių integracijos įgyvendinimą ir užtikrinti sėkmingą jų integraciją į visuomenę.

3. Užsienietis šiame Veiksmų plane suprantamas kaip:

3.1. prieglobsčio gavėjas;

3.2. asmuo, kuris nėra Lietuvos Respublikos pilietis, taip pat nėra gavęs prieglobsčio Lietuvos Respublikoje, tačiau teisėtai joje gyvena, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Užsieniečių teisinės padėties įstatymas).

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

4. Kitos Veiksmų plane vartojamos sąvokos atitinka Užsieniečių teisinės padėties įstatyme ir Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašas), vartojamas sąvokas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

5. Veiksmų planas parengtas vadovaujantis:

5.1. Užsieniečių teisinės padėties įstatymu;

5.2. Lietuvos migracijos politikos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ (toliau – Lietuvos migracijos politikos gairės), nuostatomis, nustatančiomis pagrindines migracijos politikos kryptis užsieniečių integracijos srityje;

5.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

5.4. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. A1-683 „Dėl Užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo 2015–2017 metų veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Užsieniečių integracijos politikos veiksmų planas);

5.5. 2016 m. birželio 7 d. Europos Komisijos komunikatu „Trečiųjų šalių piliečių integravimo veiksmų planas“;

5.6. 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso 17–19, 21–26 ir 34 straipsniais.

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ

6. Užsienietis – asmuo, kuris nėra Lietuvos Respublikos pilietis. Į šią grupę patenka tiek Europos Sąjungos (toliau – ES) piliečiai, tiek ne ES piliečiai, tiek asmenys be pilietybės. 2018 m. pradžioje Lietuvoje gyveno daugiau nei 49 tūkst. užsieniečių. Didžioji dauguma yra trečiųjų šalių piliečiai: 41 proc. sudaro asmenys, turintys leidimą nuolat gyventi (LNG), kuris išduodamas 5 metams, 45 proc. – asmenys, turintys leidimą laikinai gyventi (LLG), kuris išduodamas dažniausiai 1–2 metams. ES šalių piliečiai ar jų šeimos nariai sudaro apie 14 proc.

7. Kintanti politinė ir ekonominė pasaulio situacija lėmė imigracijos srautų augimą visoje ES, taip pat Lietuvos Respublikoje. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2018 m. sausio 1 d. Lietuvoje gyveno 49 385 užsieniečiai, iš jų 12 810 Rusijos, 11 892 Ukrainos, 9 229 Baltarusijos piliečiai. Minėtų valstybių piliečiai sudarė 68,7 proc. visų užsieniečių, gyvenančių Lietuvoje, skaičiaus. Ypač sparčiai didėjo Ukrainos (44,7 proc.) ir Baltarusijos (34,5 proc.) piliečių skaičius, o Rusijos piliečių skaičius mažėjo (6,2 proc.). Lietuvoje gyvenančių užsieniečių dalis nuo visų Lietuvos gyventojų 2018 m. sausio 1 d. buvo 1,76 proc. (2017 m. sausio 1 d. – 1,53 proc.). ES piliečiai sudaro tik 13 proc. imigrantų skaičiaus. Dažniausiai jie atvyksta iš Latvijos, Lenkijos, Vokietijos.

8. Nors į ES praėjusį pusmetį atvyko gana daug prieglobsčio prašytojų, tačiau tai esminės įtakos Lietuvoje gyvenančių užsieniečių populiacijai neturėjo – jų daugėjo Lietuvai vykdant prieglobsčio prašytojų perkėlimo programas. Užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, skaičius pastaraisiais metais auga. 2015 m. prieglobstis suteiktas 86 užsieniečiams, o 2016 m. – 195 užsieniečiams, 2017 m. – 293 užsieniečiams. Lietuvos Respublikai prisiėmus įsipareigojimą perkelti 1 077 užsieniečius iš Italijos, Graikijos ir Turkijos, atsirado naujų iššūkių, susijusių su šių žmonių integracija Lietuvoje, – kaip organizuoti integracijos sistemą, kad būtų užtikrintas sėkmingas prieglobsčio gavėjų įsiliejimas į darbo rinką, socialinį ir visuomeninį šalies gyvenimą.

9. Lietuva, vykdydama prieglobsčio prašytojų perkėlimo programą, nuo 2015 m. iki 2018 m. pradžios yra persikėlusį 468 asmenis, iš jų 338 asmenys šiuo metu yra išvykę iš Lietuvos teritorijos. Pagrindinės priežastys, kodėl prieglobstį gavusieji išvyksta: šeimos susijungimas, nepasiteisinę lūkesčiai ir neigiamas visuomenės požiūris.

10. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ patvirtino Lietuvos migracijos politikos gaires ir pavedė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai formuoti užsieniečių integracijos politiką. Lietuvos migracijos politikos gairių 7.2.1 papunktyje įtvirtinta, kad

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atsakinga už darbo politikos sritį, užsieniečių įsidarbinimo, darbo Lietuvoje, socialinių garantijų užtikrinimo ir užsieniečių socialinės integracijos politikos formavimo klausimus, Prieglobsčio, migracijos ir migracijos fondo administravimą Lietuvoje. Iki tol nebuvo konkrečios institucijos, atsakingos už užsieniečių integracijos politikos formavimą (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija buvo atsakinga už prieglobstį gavusių asmenų, bet ne už trečiųjų šalių piliečių integracijos politikos formavimą). Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai priskirta atsakomybė už migracijos politikos formavimo klausimus. Lietuvos migracijos politikos gairių 7.2.2 papunktyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija atsakinga už lietuvių kilmės užsieniečių ir užsienio lietuvių lituanistinio švietimo, užsieniečių mokymosi, studijų, užsieniečių dėstytojų ir tyrėjų darbo Lietuvos mokslo ir studijų institucijose teisinio reguliavimo kūrimą ir tobulinimą. Lietuvos migracijos politikos gairių 7.2.4 papunktyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija atsakinga už ūkio politikos formavimą, žmogiškųjų išteklių paklausos ir pasiūlos darbo rinkoje analizę, profesijų klasifikatoriaus rengimą ir tvarkymą, profesinių kvalifikacijų, įgytų užsienyje, pripažinimo koordinavimą Lietuvoje, sudaro ir tvirtina Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija ir kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą ir vykdo užsieniečių profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai procedūras.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

11. Užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo 2015–2017 metų veiksmų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. A1-683 „Dėl Užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo 2015–2017 metų veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – 2015–2017 metų veiksmų planas), buvo numatyta įgyvendinti priemonės, sudarančias sąlygas užsieniečiams sklandžiai ir sėkmingai integruotis į Lietuvos visuomenę. Veiksmų plane numatytos priemonės įgyvendintos, kaip suplanuota: 2016 metais įsteigti užsieniečių integracijos centrai (Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje), kuriuose migrantai gali lankyti lietuvių kalbos kursus, gauti psichologines, teises, atstovavimo ir kitas paslaugas, taip pat dalyvauti mokymuose, kuriais palengvinamos galimybės įsidarbinti; parengta ir užsieniečiams įvairiose institucijose platinama informacija apie integracijos paslaugų prieinamumą užsieniečiams; 2017 metais buvo vykdoma informacinė kampanija visuomenės tolerancijai užsieniečiams didinti, organizuojami specialistų mokymai ir švietėjiški renginiai; parengtas Lietuvos nacionalinis užsieniečių integracijos strateginis dokumentas ir įgyvendintos kitos priemonės, už kurių įgyvendinimą atsakinga ne tik Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, bet ir kitos valstybės institucijos (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija). Veiksmų plano vykdymo rezultatai teigiami – įsteigti trys užsieniečių integracijos centrai Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse, vykdytos šviečiamosios ir informacinės veiklos (užsakomieji straipsniai žiniasklaidoje, reklaminiai vaizdo klipai, platinti informaciniai bukletai) sudarė palankesnes sąlygas prieglobsčio gavėjams ir užsieniečiams integruotis priimančioje visuomenėje. Teigiamų rezultatų siekiama nuosekliai, todėl būtina užtikrinti užsieniečių integracijos politikos tęstinumą: pasiteisinusias priemones ar priemones, kurios dėl objektyvių priežasčių neįgyvendintos, planuojama įgyvendinti nauju laikotarpiu.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

12. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, formuodama užsieniečių integracijos politiką, 2015 metais organizavo projekto „Trečiųjų šalių piliečių integracijos strateginis dokumentas“ (nuo 2014 m. balandžio 1 d. iki 2015 m. gegužės 31 d.) pagal Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai (toliau – EIF) metinę 2013 m. programą parengimą (toliau – Trečiųjų šalių piliečių integracijos programa), o 2016 metais organizavo projekto „Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos politikos strateginis dokumentas“ (nuo 2016 m. balandžio 4 d. iki 2016 m. rugsėjo 30 d.) pagal Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo 2014–2020 metų nacionalinę programą parengimą (toliau – Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos politikos strateginis dokumentas). Minėti dokumentai, kuriuos parengė nevyriausybinės organizacijos, pagal kokybinę analizę atlikusios studijas, užtikrina imigracijos procesų ir politikos efektyvumo stebėseną bei vertinimą.

13. Siekiant stiprinti prieglobsčio gavėjų integracijos politikos sritį, 2016 m. spalio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu patvirtino Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašą, kuriame reglamentuoti valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo pagrindai, organizavimas, vykdymas, paramos integracijai teikimo Pabėgėlių priėmimo centre (toliau – Centras) ir savivaldybės teritorijoje terminai, piniginių išmokų ir pašalpų mokėjimas, švietimas ir užimtumas, paramos integracijai nutraukimo ir atnaujinimo pagrindai, visuomenės informavimas apie prieglobsčio gavėjų integraciją.

14. Pateikiami tyrimai, analizuojantys užsieniečių vaikų, jaunuolių pasiekimus, iššūkius, asmenų, įgijusių profesiją, persikvalifikavusių, studijavusių ir studijuojančių universitetuose, skaičiai ir iššūkiai.

15. Jeigu valstybė tinkamai koordinuoja imigraciją ir užsieniečių integracijos procesus, tai užsieniečiai gali daryti teigiamą įtaką valstybės ekonomikai, socialinei sanglaudai, kultūrinei įvairovei. Todėl valstybės siekis – kurti tokią visuomenę, kurioje užsieniečiai jaustųsi reikalingi, kurioje vyrautų noras pažinti vieniems kitų kultūrą ir kurti aplinką, kurioje visi – tiek priimanti visuomenė, tiek atvykę užsieniečiai – jaustųsi gerai. Ir atvirkščiai – nesėkminga užsieniečių integracija gali turėti neigiamą įtaką darbo rinkai ir visai šalies ekonomikai, pagarbai žmogaus teisėms ir gali sąlygoti įtampą visuomenėje. Todėl, siekiant sėkmingų integracijos rezultatų, šiame Veiksmų plane numatomos sritys, prioritetai, veiksmai, kuriuos įgyvendinus integracijos procesas būtų sklandesnis ir sėkmingesnis.

PIRMASIS SKIRSNIS TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

16. Siekiant teigiamų rezultatų užsieniečių integracijos srityje, būtina, kad visos institucijos veiktų koordinuotai ir nuosekliai. Šiuo metu integracijos procese dalyvauja valstybinės institucijos pagal savo kompetencijos sritį – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Centras, Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba), nevyriausybinės organizacijos – Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija.

Punkto pakeitimai:

Nr. [AI-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

17. Savivaldybės, kuriose ir vyksta pagrindiniai užsieniečių integracijos procesai (būsto paieška, įsidarbinimas, vaikų dalyvavimas švietimo sistemoje ir kt.), yra viena svarbiausių

grandžių, padedančių užsieniečiui integruotis. Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai tvarkos apraše numatyta, kad savivaldybės paskiria administracijos direktorių arba jo įgaliotą asmenį koordinuoti paramos teikimą prieglobsčio gavėjams savivaldybėje. Šia nuostata buvo siekiama į integracijos procesą aktyviau įtraukti savivaldybes ir tokiu būdu užtikrinti kuo geresnius užsieniečių integracijos į visuomenę rezultatus.

18. Pasigendama bendradarbiavimo integracijos politikos kūrimo ir įgyvendinimo klausimais su migrantų asociacijų atstovais, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis bei moksliniais institutais.

19. Nepaisant to, kad apibrėžtos institucijų pareigos, atsakomybė užsieniečių integracijos procese, tačiau vis dar trūksta konstruktyvaus bendradarbiavimo. Savivaldybės ne itin aktyviai įsitraukia į integracijos procesų koordinavimą ir ne visos noriai bendradarbiauja padedant užsieniečiams ir jų kuratoriams būsto paieškos, įdarbinimo ir kt. srityse. Kalbant apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, pažymėtina, kad vis dar trūksta kompleksiško valstybinių institucijų požiūrio ir suinteresuotumo prisidėti prie užsieniečių integracijos proceso.

ANTRASIS SKIRSNIS

UŽIMTUMAS

20. Užimtumas yra esminė integracijos proceso dalis ir sritis, per kurią užsieniečiai gali suteikti pridėtinės vertės priimančiai visuomenei. Integracija į darbo rinką apima dalyvavimą joje, kvalifikacijų pripažinimą, profesinio mokymo galimybes ir dalyvavimą projektuose bei priemonėse, kurie padeda integruotis į darbo rinką.

21. Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos apraše numatyta, kad prieglobsčio gavėjų integraciją į darbo rinką įgyvendinančios institucijos įgyvendina šias priemones: prieglobsčio gavėjai supažindinami su Lietuvos darbo rinka, nustatomos jų galimybės konkuruoti Lietuvos darbo rinkoje, jiems padedama įgyti ar tobulinti kvalifikaciją, jie informuojami apie verslo pradžios sąlygas, plėtrą, darbuotojų priėmimą į darbą, veiklos pagal verslo liudijimą galimybes, jiems organizuojamas verslo pradmenų mokymas, padedama įsidarbinti pagal darbo sutartis. Be Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos apraše įtvirtintų paramos užimtumui priemonių, prieglobsčio gavėjams taip pat taikomas ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, pagal kurį parama prieglobsčio gavėjų užimtumui teikiama tokiais pačiais pagrindais kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiams. 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus Užimtumo įstatymo pakeitimams, 25 straipsnio 10 punkte įtvirtinta, kad darbo rinkoje papildomai remiamais asmenimis laikomi ir asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas, arba asmenys, kuriems suteikta papildoma ar laikinoji apsauga.

22. Užsieniečių teisinės padėties įstatyme įtvirtinta, kad tiek užsieniečiai, kuriems yra suteiktas pabėgėlio statusas, tiek užsieniečiai, kuriems yra suteikta papildoma apsauga, atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti. Todėl šie asmenys gali pradėti dirbti pagal darbo sutartį, kai gauna leidimą gyventi Lietuvoje. Tuo tarpu prieglobsčio prašytojai, t. y. užsieniečiai, dėl kurių prašymų suteikti prieglobstį sprendimas dar nepriimtas, teisės dirbti Lietuvoje neturi. Nepaisant to, kad prieglobsčio gavėjams nereikia gauti leidimo dirbti, dirba tik nedidelė jų dalis (15 proc.). Pagrindinės to priežastys – nepakankamas kalbos mokėjimas, nepaklausios specialybės, užsienyje įgytų diplomų ir kvalifikacijų nepripažinimas Lietuvoje, taip pat nenoras, negebėjimas dirbti (Prieglobstį Lietuvoje gavusių užsieniečių integracija: teisinis reguliavimas ir situacija, Europos migracijos tinklo (toliau – EMT) tikslinė studija, 2015).

23. Kalbinių įgūdžių stoka, pagalbos ieškant darbo trūkumas bei išsilavinimo ir (ar) kvalifikacijos neturėjimas yra svarbiausios prieglobsčio gavėjų įsidarbinimo kliūtys. Apie trys ketvirtadaliai apklaustųjų akcentavo kalbos nemokėjimą, apie pusė apklaustųjų pasigedo pagalbos ieškant darbo ir šiek tiek mažiau nei pusė manė neturintys tinkamo išsilavinimo ir (ar) kvalifikacijos (Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos politikos strateginis dokumentas).

24. Tyrimų analizė rodo, kad prieglobsčio gavėjai retai patys kreipiasi į darbdavius – tik apie 16,7 proc. apklaustųjų tiesiogiai kreipėsi į darbdavius. Susirasti darbą mažiausiai padėjo skelbimai spaudoje (8,3 proc.) ir Užimtumo tarnyba (2,8 proc.) (Žibas, Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos tyrimas, 2013).

25. Prieglobsčio gavėjai Lietuvoje daugiausia dirba šaltkalviais, suvirintojais, elektrokrautuvų vairuotojais, medienos perdirbimo įmonėse, statybų sektoriuje, maitinimo įstaigose ir kt. Prieglobstį Lietuvos Respublikoje gavusių užsieniečių turimi darbiniai įgūdžiai ir kvalifikacija dažnai neatitinka šalies darbo rinkos poreikių, todėl jie dirba mažiau kvalifikuotą darbą, nei dirbo savo kilmės šalyje. Kita dalis prieglobsčio gavėjų atvyksta turėdami pagrindinį, vidurinį arba nebaigtą pagrindinį / vidurinį išsilavinimą, tokiu atveju mokosi suaugusiųjų mokymo centruose, vakarinėse mokyklose ir vėliau dirba nekvalifikuotą darbą arba naudojasi profesinio mokymo galimybėmis (Prieglobstį Lietuvoje gavusių užsieniečių integracija: teisinis reguliavimas ir situacija, EMT tikslinė studija, 2015).

26. Sunkumai ieškant darbo, nedarbas, mažas darbo užmokestis, kuris neužtikrina minimalių kasdieninių šeimos poreikių, ir gyvenimas iš pašalpų liudija apie prieglobsčio gavėjų priklausomumą nuo socialinės integracijos priemonių, ekonominį bei socialinį pažeidžiamumą, kuris susijęs su neigiamomis darbdavių, bendradarbių ir visos visuomenės nuostatomis (Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro (toliau – JTVPK) išvada, 2014).

27. Neigiamos darbdavių ir darbuotojų nuostatos yra viena pagrindinių prieglobstį gavusių užsieniečių užimtumo ir integracijos kliūčių. Dėl kalbos barjero sudėtingiau susikalbėti su darbdaviu, dėl stereotipinių nuostatų ir prietarų neigiamai vertinamos prieglobstį gavusiųjų galimybės dirbti, nepaisant turimos profesijos, kvalifikacijos ir (ar) darbo stažo (Žibas, Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos tyrimas, 2013, p. 20–38). Tačiau Užimtumo tarnybos vykdomi tolerancijos mokymai darbdaviams, Centro ir nevyriausybinų organizacijų, dalyvaujančių integracijos įgyvendinimo procese, dedamos pastangos užmezgant ryšius su darbdaviais bei Užimtumo įstatymo pataisos, leidžiančios subsidijuoti įdarbintus prieglobsčio gavėjus, gerina darbdavių požiūrį į užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, įdarbinimą.

28. Pripažįstant prieglobsčio gavėjų kvalifikacijas ir išsilavinimą, susiduriama su sunkumais, kai jie neturi nei identifikavimo, nei išsilavinimą ar kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų originalų, taip pat ir galimybės juos gauti. Prieglobsčio gavėjai, neturėdami reikiamų dokumentų, patiria sunkumų integruodamiesi į darbo rinką, tai padaro jų situaciją labiau pažeidžiamą nei Lietuvos Respublikos piliečių.

29. Kvalifikuotos darbo jėgos paklausa Lietuvoje auga, o, remiantis 2016 m. duomenimis, nedarbo lygis mažėja, nors regioniniai nedarbo lygio skirtumai vis dar labai dideli (pavyzdžiui, Vilniaus apskrityje nedarbo lygis siekė 5,6 proc., Utenos apskrityje – 13,7 proc.). Trečiųjų šalių piliečių, atvykusių dirbti į Lietuvos įmones, skaičius išaugo dvigubai (nuo 8,8 tūkst. 2015 m. iki 19,6 tūkst. 2016 m.). Daugiau nei pusė (56 proc.) darbuotojų atvyko iš Ukrainos. 2016 m. priimtos Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pataisos, kuriomis palengvintos sąlygos ir procedūros, taikomos užsieniečiams, atvykstantiems dirbti. 2016 m. priimtais pakeitimais nustatytos užsieniečiams palankesnės imigracijos taisyklės, supaprastintos

užsieniečių įdarbinimo procedūros, darbdaviams sudarytos palankesnės sąlygos pritraukti į darbo rinką trūkstamų profesijų darbuotojus (Metinė politikos ataskaita: migracija ir prieglobstis Lietuvoje, EMT studija, 2016).

30. Lietuvoje įdarbinant užsieniečius, kurie nėra prieglobsčio gavėjai ar asmenys, turintys nuolatinį leidimą gyventi Lietuvoje, dominuoja darbdavių interesais grįstas atrankos modelis – pasitelkiama darbo leidimų išdavimo schema (pagrindinė darbo imigracijos valdymo priemonė). Darbuotojų trūkumu grįstas atrankos modelis (priimami darbuotojai, turintys atitinkamą kvalifikaciją, reikalingą konkrečiam darbo rinkos sektoriui) Lietuvoje taikomas sudarant trūkstamų profesijų sąrašą. Taikant šiuos atrankos modelius, atliekamas darbo rinkos testas, kaip pagrindinė vietinės darbo rinkos apsaugos priemonė, – tai reiškia, jog savarankiška darbo paieška negalima. Darbuotojai iš trečiųjų šalių pritraukiami darbdavių iniciatyva, o valstybės institucijos atlieka pasyvų vaidmenį, todėl nukenčia ilgalaikiai valstybės interesai (Trečiųjų šalių piliečių integracijos strateginis dokumentas).

31. Užsieniečiai (išskyrus ES piliečius), norintys dirbti Lietuvoje, turi atitikti numatytas atvykimo sąlygas. Užsieniečiai gali užimti laisvas darbo vietas tik tuo atveju, jeigu Lietuvoje ar ES nėra specialisto, atitinkančio darbdavio keliamus reikalavimus. 2016 m. labai išaugo į Lietuvą atvykusių darbo migrantų skaičius: 12 600 užsieniečiams buvo išduotas darbo leidimas, o 7 064 – sprendimas dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams. Pastaraisiais metais darbdaviams susidūrus su kvalifikuotų darbuotojų trūkumu, padaryta išvada, kad migracijos politika nėra tinkamai išnaudojama verslo plėtrai. Moterys iš trečiųjų šalių dažniau išstumiamos iš ekonominės migracijos srities ir negali prisidėti prie bendros gerovės kūrimo. Tačiau dalyvavimas darbo rinkoje taip pat ne visada užtikrina integraciją tikslo šalyje: moterys iš trečiųjų šalių dažniau užima žemesnio lygio darbų pozicijas, o tai daro jas pažeidžiamesnes. Tarp problemų, kurias jos patiria, išskiriamas seksualinis priekabiavimas, prievarta, atlygio už atliktą darbą nesumokėjimas, žodinis ir psichologinis smurtas.

32. Verslo migracija. 2016 m. į Lietuvą teisėtos veiklos (verslo) pagrindu atvyko mažiau užsieniečių (2,7 tūkst. 2016 m. ir 4,9 tūkst. 2015 m.) dėl sugriežtintų reikalavimų leidimui laikinai gyventi gauti šiuo pagrindu, mažinančių galimybes piktnaudžiauti leidimų gyventi išdavimo šiuo pagrindu sistema. Bendros atvykimo sąlygos verslininkams tapo palankesnės – nustatyta, kad užsieniečiai gali iš karto atvykti su šeima, nebetaikomas reikalavimas įdarbinti 3 darbuotojus, bet taikomas reikalavimas mokėti atitinkamo dydžio atlyginimą (Metinė politikos ataskaita: migracija ir prieglobstis Lietuvoje, EMN studija, 2016).

33. 2016 m. įtvirtinti nauji leidimo gyventi išdavimo užsieniečiams, kurie ketina užsiimti veikla, susijusia su naujų technologijų diegimu (startuoliams), bei didelių įmonių vadovams pagrindai. Taip pat nustatyta, kad jie iš karto gali atvykti su šeimos nariais (Metinė politikos ataskaita: migracija ir prieglobstis Lietuvoje, EMN studija, 2016).

TREČIASIS SKIRSNIS **ŠVIETIMAS**

34. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme įtvirtinta, kad užsieniečiai, turintys teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, turi teisę mokytis, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją. Valstybė jiems garantuoja pradinį, pagrindinį, vidurinį ugdymą ir aukštojo mokslo studijų arba profesinio mokymo, suteikiančio pirmąją kvalifikaciją, programų prieinamumą.

35. Kalbos barjeras sukelia nemažai trukdžių užsieniečiams įsidarbinti, užtikrinti darbo sąlygų kokybę, derėtis dėl darbo laiko ir užmokesčio ir užkirsti kelią galimam išnaudojimui darbe. Dėl menko kalbos mokėjimo ir (arba) nemokėjimo sunku surasti informacijos apie darbo

pasiūlymus (Žibas, Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos tyrimas, 2013; Aleknevičienė, „(Iš)gyvenimas Lietuvoje: prieglobsčio ieškančių ir prieglobstį gavusių užsieniečių patirtis“, Etniškumo studijos, 2013).

36. Švedijos pavyzdys rodo, kad kalbos geriausiai mokytis realiame gyvenime, kur lemiamas vaidmuo tenka socialiniams kontaktams. Todėl, siekiant palengvinti galimybes patekti į darbo rinką ir spartinti kalbos mokymąsi, siūloma, be pagrindinio kalbos mokymo, apsvarstyti darbo ir praktinių kalbos įgūdžių derinimo galimybes. Tai galėtų būti savanoriškas darbas ir stažuotės, darbo ir gamybinė praktika, kai kalbos mokymasis yra susiejamas su darbine veikla arba galimybe atlikti darbo praktiką įmonėje ar įstaigoje (JTVPK, Pabėgėlių integracija Lietuvoje. Dalyvavimas ir įgalinimas: integracijos Lietuvoje suvokimas pagal amžiaus, lyties ir įvairovės aspekto grindžiamą dalyvaujimąjį metodą, 2014, p. 43; Europos Parlamentas, *Labour market integration of refugees: Strategies and good practices*, 2016, p. 38).

37. Tyrimai rodo, kad supažindinimo su priimančios šalies kultūra kursai ir pilietinis ugdymas yra neatskiriama prieglobsčio gavėjų švietimo politikos sritis ir geriausiai šie dalykai išmokstami, kai prieglobsčio gavėjams mokymosi kursai yra integruoti į jau egzistuojančias suaugusiųjų švietimo programas (Europos Parlamentas, *Labour market integration of refugees: Strategies and good practices*, 2016, p. 39).

38. Švietimo galimybės ir valstybinės kalbos mokymosi kursai ypač sustiprina atvykusių moterų, auginančių nepilnamečius vaikus, integracijos galimybes. Matydamos savo vaikų adaptacijos patirtis, jos yra papildomai motyvuojamos aktyviai įsitraukti ir dalyvauti integracijos procesuose (Sansonetti, *Female refugee and asylum seekers: the issue of integration. Study commissioned by the Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs of the European Parliament*, 2016).

39. Tyrimų, kuriuose analizuojami prieglobsčio gavėjų integracijos procesai ir raida, rezultatai rodo, kad mokyklos Lietuvoje iš esmės nėra pasiruošusios priimti užsieniečių vaikų, neturi bazinės, jų poreikius atitinkančios infrastruktūros bei sistemos, leidžiančios profesionaliai įvertinti užsienyje įgytų vaiko žinių kokybę ir veiksmingai spręsti dėl kalbos barjero kylančias integracijos į švietimo sistemą problemas (Migrantų integracijos politikos indeksas (toliau – MIPEX), 2015). Nors teisės aktai numato galimybę lietuvių kalbos nemokantiems vaikams mokytis lietuvių kalbos išlyginamosiose klasėse ar mobiliose grupėse, praktikoje ši nuostata neveikia.

40. Švietimo įstaigose dirbančių specialistų tarpkultūrinės kompetencijos žinios yra ribotos, nepritaikytos spręsti užsieniečių vaikų integracijos iššūkių švietimo sistemoje konkrečiai ir daugumos visuomenėje apskritai; mokytojams trūksta darbo su užsieniečiais vaikais žinių ir patirties.

41. Užsieniečiai, gavę prieglobstį Lietuvos Respublikoje, ir jų vaikai, nesvarbu, koki laikotarpį jie yra gyvenę Lietuvoje, negali studijuoti valstybės finansuojamose vietose aukštosiose mokyklose. Konkurso būdu pretenduoti į valstybės finansuojamas studijų vietas turi asmenys, tik turintys leidimą nuolat gyventi Lietuvoje.

KETVIRTASIS SKIRSNIS SOCIALINIŲ IR SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS

42. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra nurodęs, jog, kai atitinkama valstybė yra vienintelė valstybė, kuri objektyviai gali prisiimti atsakomybę už asmenį, kalbant apie socialinę

apsauga, toks asmuo gali būti objektyviai palyginamas su minėtos valstybės piliečiais (Andrejeva prieš Latviją, Nr. 55707/00, 88 paragrafas). Atsižvelgiant į tai, kad prieglobsčio gavėjas neturi kitos valstybės, kurioje būtų pasirūpinta jo teisių apsauga, ši nuostata turi būti taikoma ir prieglobsčio gavėjams, nustatant jiems teikiamas socialines garantijas.

43. Paslaugų ir prekių prieinamumas užsieniečiams lygiomis teisėmis su priimančios visuomenės nariais yra svarbi sėkmingos integracijos prielaida. Teisę gauti socialines paslaugas pagal Socialinių paslaugų įstatymą turi užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, taip pat kiti asmenys Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytais atvejais. Piniginę socialinę paramą (socialinę pašalpą; būsto šildymo, geriamojo vandens ir karšto vandens išlaidų kompensacijas) turi teisę gauti užsieniečiai, gavę prieglobstį Lietuvos Respublikoje. Tuo tarpu teisę gauti nemokamą būtinąją medicinos pagalbą Lietuvoje pagal Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą garantuojama visiems užsieniečiams.

44. Apklausus prieglobsčio gavėjus, paaiškėjo, kad, be dažniausiai jų įvardijamų problemų, susijusių su sunkumais ieškant būsto (50,8 proc.), kalbos barjeru (50,7 proc.), draudimu dirbti prieglobsčio prašymo nagrinėjimo metu (50 proc.), yra ir kitų svarbių veiksnių, turinčių įtakos jų integracijos procesui. Papildomai jie įvardija tokias problemas kaip sveikatos sutrikimai (49,3 proc.), sudėtingos biurokratinės procedūros tvarkant teisinius dokumentus (47,7 proc.), prastos gyvenimo sąlygos Užsieniečių registracijos centre (44,6 proc.), socialinės integracijos programos pratęsimo problemos (43,3 proc.), kultūriniai ir religiniai skirtumai (40,4 proc.), darbo paieškos iššūkiai (40,3 proc.) ir neigiamos visuomenės nuostatos (37,3 proc.) (Žibas, Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos tyrimas, 2013).

45. Pastebėta, kad kalbos barjeras trukdo teikiant sveikatos priežiūros ir psichologinio konsultavimo paslaugas. Psichologinės pagalbos poreikis yra viena svarbiausių užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, įvardytų paslaugų. Daugiau nei pusė apklaustųjų (56,9 proc.) išreiškė psichologinės pagalbos poreikį, tačiau ekspertai atkreipė dėmesį į tai, kad dėl kalbos barjero ši paslauga neprieinama arba teikiama nekokybiškai (Žibas, Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos tyrimas, 2013). Tačiau šiuo metu padėtis keičiasi – Pabėgėlių priėmimo centre nuolat dirba psichologas, kuris teikia grupines ir individualias psichologines ir psichosocialines konsultacijas. 2017 m. pritaikyta ir atnaujinta relaksacinio kabineto patalpa, kurioje teikiama įvairi terapinė pagalba. Psichologas pagalbą teikia kiekvieną darbo dieną.

46. Remiantis JTVPK, SADM, „Carito“ ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos bendrai atliktu dalyvaujamoju vertinimu, pabėgėliams kyla sunkumų ieškant gyvenamojo būsto dėl didelių nuomos kainų ir savininkų, atsisakančių išnuomoti butus pabėgėliams, ksenofobijos bei netolerancijos. Plano projekto 33 punkte taip pat remiamasi tarptautinės apsaugos gavėjų apklausa, kuri rodo, jog sunkumai susirasti gyvenamąjį būstą yra pagrindinė sėkmingos integracijos kliūtis.

PENKTASIS SKIRSNIS

RYŠIAI SU VIETOS BENDRUOMENE

47. Atlikus kokybines apklausas paaiškėjo, kad glaudesni ryšiai su vietos bendruomene padėtų prieglobsčio gavėjams geriau išmokti kalbą, užimtumas ir bendravimas darbo vietoje padidintų praktinį kalbos naudojimą ir žinias. Tačiau dėl patirtos izoliacijos, ribotų finansinių galimybių, netolerancijos ir (arba) ksenofobijos apraiškų, kartais ir dėl trauminių išgyvenimų

prieglobsčio gavėjų gebėjimas rasti galimybių ugdyti kalbinius įgūdžius socialinėje aplinkoje labai susilpnėja (JTVPK, Pabėgėlių integracija Lietuvoje. Dalyvavimas ir įgalinimas: integracijos Lietuvoje suvokimas pagal amžiaus, lyties ir įvairovės aspekto grindžiamą dalyvaujamąjį metodą, 2014). Kai kurie savo verslą pradėję prieglobsčio gavėjai pasidalijo savo gerąja patirtimi, kad, atsiradus socialiniams tinklams (draugai, pažįstami, klientai), praktinio kalbos vartojimo padaugėjo ir tai sustiprino kalbinius įgūdžius kur kas labiau negu darbas su mokytoju ir vadovu (JTVPK Vykdomojo komiteto išvada, 2014; Žibas, Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos tyrimas, 2013).

48. Vis dėlto šiuo metu Lietuvoje trūksta bendruomeninių iniciatyvų, kurios įtrauktų užsieniečius (ypač kalbant apie prieglobsčio gavėjus) į bendruomeninių iniciatyvų veiklą, savanorystę, per kurią naudotų turėtų tiek užsieniečiai, kurie jaustųsi priimami, galėtų dalyvauti veikloje, per kurią pažintų vietos žmones, jų kultūrą, tiek ir priimanti visuomenė, kuri turėtų galimybę iš arčiau pažinti atvykusius žmones, jų kultūrą, galėtų mokytis vieni iš kitų tolerancijos. Todėl svarbu ieškoti galimybių užsieniečius įtraukti į bendruomeninius projektus, iniciatyvas ir taip padėti jiems integruotis į visuomenę.

49. JTVPK taip pat siūlo aktyviai įtraukti nevyriausybinės organizacijas, dirbančias švietimo srityje, kaip švietimo partnerius, taip pat jaunimo organizacijas, siekiant panaikinti esamas spragas, kol nacionalinė sistema galės duoti atsaką reikiamu mastu. JTVPK rekomenduoja aiškiai nurodyti pilietinės visuomenės indėlį tiek pasakojamojoje dalyje, tiek konkrečiuose veiksmuose, išdėstytuose IV skirsnyje.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS

NEDISKRIMINAVIMAS IR VISUOMENĖS NUOSTATOS

50. Nors užsieniečių Lietuvoje nedaug, visuomenės nuomonė apie imigraciją labiau neigiama nei teigiama. Visuomenės nuostatos liudija apie vyraujančią kultūrinį uždumą, kurį galima laikyti vienu esminių užsieniečių integracijos trukdžių. Visuomenės požiūris yra labai svarbus socialinės integracijos aspektas, sukuriantis draugišką integracijos aplinką bendruomenės (vietos) ir nacionaliniu lygmenimis. Draugiška integracijos aplinka yra gyvybiškai svarbus elementas siekiant, kad parama integracijai būtų veiksminga, o kartu prisidedanti prie ilgalaikių užsieniečių integracijos politikos tikslų bei prioritetų. Pavyzdžiui, jei užsieniečiai, ieškodami darbo, bandydami rasti būstą ir sudaryti nuomos sutartis, susiduria su diskriminacija, ksenofobija ar netolerancija, jie susiduria ne tik su netolerancija, bet ir su psichologiniais integracijos barjeriais – pradeda mažiau pasitikėti savimi, todėl visuomenės požiūris ir informuotumas turi tapti prioritetine užsieniečių integracijos politikos dalimi.

51. Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 110 straipsnio 7 punktą nustato, jog viena iš užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijos sričių yra visuomenės informavimas apie užsieniečių integraciją. Ši nuostata yra detalizuota Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo VIII skyriuje, kuriame numatyta, kad Pabėgėlių priėmimo centras ir integraciją įgyvendinančios institucijos lietuvių ir užsienio kalbomis informuoja visuomenę apie užsieniečius, gavusius prieglobstį Lietuvos Respublikoje, siekdami užkirsti kelią jų atskirčiai, visuomenės ksenofobijai, skatinti toleranciją, vykdydami tokias priemones: bendradarbiauja su visuomenės informavimo priemonėmis, teikia joms informaciją; organizuoja informavimo renginius; leidžia informacinius bei specializuotus periodinius leidinius; organizuoja šventes, kultūros ir sporto renginius, pramogas, kuriose

dalyvauja užsieniečiai, gavę prieglobstį Lietuvos Respublikoje, ir vietos bendruomenė; periodiškai atnaujina interneto svetaines.

52. Nuo 2005 m. Etninių tyrimų institutas (toliau – ETI) stebi socialinės distancijos ir Lietuvos Respublikos gyventojų nuostatas dėl įvairių socialinių grupių ir migracijos procesų raidą. Patys naujausi visuomenės nuostatų apklausos rezultatai rodo, kad Lietuvos Respublikos gyventojų nepalankiai vertinamų grupių sąrašas per pastaruosius dešimt metų išlieka beveik nepakitęs – apie trečdalis respondentų pažymėjo, kad jie nenorėtų gyventi kaimynystėje su pabėgėliais (50 proc.), musulmonais (58 proc.) ir čečėnais (42 proc.), sirais (39 proc.), juodaodžiais (18 proc.), lietuvių kalbos nemokančiais asmenimis (11 proc.) (ETI, 2015). 2015 m. gyventojų nuostatos labai pablogėjo. Tai greičiau susiję ne su objektyvia informacija dėl pabėgėlių krizės, bet labiau sietina su kruvinų teroro išpuolių Europoje poveikiu visuomenei ir žiniasklaidos vaidmeniu informuojant apie tuos įvykius (ETI, 2016).

53. Nors, lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis, Lietuvoje prieglobsčio gavėjų skaičius yra nedidelis, vis dėlto 74 proc. Lietuvos gyventojų mano, kad Lietuvoje jų skaičius kasmet didėja, o 70 proc. Lietuvos gyventojų nuomone, Lietuvoje jau užtenka prieglobsčio gavėjų ir negalima leisti, kad jų atvyktų daugiau. Kiek daugiau nei pusė (55 proc.) Lietuvos gyventojų mano, kad Lietuva turėtų atsakyti solidarčiai prisidėti lengvinant našta ES valstybėms narėms, susiduriančioms su dideliais atvykstančių užsieniečių srautais, ir nepersikelti užsieniečių, kurie prašo prieglobsčio kitose ES valstybėse narėse (ETI, 2016).

54. Užsieniečių skaičius Lietuvoje (mažiau negu 1,4 proc. nuo bendros populiacijos) yra nedidelis, tačiau visuomenėje vyrauja labiau neigiamas nei teigiamas imigracijos suvokimas. Lyginant 2010–2014 m. visuomenės apklausų duomenis matoma, kad pritarimas daugumai teiginių, susijusių su imigracijos nauda valstybei ir visuomenei sumažėjo, o nepritarimas padidėjo; Atliktų apklausų duomenys rodo, kad Lietuva išlieka kultūriškai uždara visuomenė. Nepriklausomai nuo naujai atvykusių užsieniečių statuso – nesvarbu, ar jie yra į Lietuvą dirbti atvykstantys migrantai, ar prieglobsčio gavėjai, – Lietuvos gyventojai visų pirma linkę įžvelgti galimas grėsmes socialiniam saugumui. 2015 m. apklausos duomenimis, 82 proc. Lietuvos gyventojų manė, kad pabėgėliai gali sukelti socialinius neramumus Lietuvoje, 86 proc. – kad gali padidinti nusikalstamumo lygį šalyje (ETI, 2016).

55. Visuomenės socialinės distancijos nuostatos dėl darbo bendroje darbovietėje rodo, kad apie penktadalis tyrimo dalyvių nenorėtų dirbti kartu su lietuvių kalba nekalbančiais asmenimis (19,1 proc.), Jehovos liudytojais (19,2 proc.) ir musulmonais (22,4 proc.). Šiek tiek mažiau – su čečėnais (17,4 proc.), pabėgėliais (15,1 proc.), pakistaniečiais (13,1 proc.), juodaodžiais (10,6 proc.). Didesnė socialinė distancija pastebima būsto nuomos srityje. Daugiau nei trečdalis gyventojų nesutiktų išnuomoti būsto musulmonams (31,2 proc.), pabėgėliams (34,6 proc.), čečėnams (32,5 proc.), apie penktadalis – juodaodžiams (21,6 proc.) (ETI, 2014).

56. Apibendrinant anksčiau aptartų tyrimų duomenis, galima teigti, kad Lietuvoje vyrauja labiau neigiamas nei teigiamas imigracijos, o kartu ir prieglobsčio gavėjų įvaizdis. Iš vienos pusės, visuomenėje vyrauja nekintanti (neigiamų) nuostatų hierarchija traktuojant skirtingas imigrantų grupes; iš kitos pusės, visuomenė nėra gerai informuota apie imigracijos procesus Lietuvoje, jų priežastis ir mastą pasaulyje.

57. Visuomenėje vyrauja tiek kultūrinio pobūdžio uždaramas kitaip atrodančių imigrantų atžvilgiu, tiek aiškus ekonominis aspektas, susijęs su daugumos ir imigrantų konkurencija dėl ekonominių ir kitokio pobūdžio išteklių. Pažymėtinos labiau neigiamos nuostatos dėl imigrantų iš tolimomis ar svetimomis laikomų šalių (pabrėžtinai prieglobsčio gavėjų atvejis, nes didžioji dalis Lietuvoje gyvenančių prieglobsčio gavėjų yra atvykę iš kultūriškai tolimesnių šalių).

Visuomenė nepritaria teiginiui, kad Lietuvoje gyvenantys ar atvykstantys imigrantai praturtina kultūrinį šalies gyvenimą. Tai liudija, jog vienas esminių užsieniečių integracijos barjerų – kultūrinio pobūdžio nuostatos.

58. Nepalankus visuomenės požiūris neigiamai veikia prieglobsčio gavėjų galimybes išsinuomoti būstą ir susirasti darbą. Patys užsieniečiai, atliekant apklausas teigė, kad nepalankų valstybės institucijų ir visuomenės požiūrį jaučia lankydamiesi Užimtumo tarnyboje, susitikdami su potencialiais būsto savininkais, neretai bijo pasirodyti viešumoje vakarais, nes nesijaučia saugūs, ypač mažuose miesteliuose (Aleksnevičienė, „(Iš)gyvenimas Lietuvoje: prieglobsčio ieškančių ir prieglobstį gavusių užsieniečių patirtis“, Etniškumo studijos, 2013; JTVPK, Pabėgėlių integracija Lietuvoje. Dalyvavimas ir įgalinimas: integracijos Lietuvoje suvokimas pagal amžiaus, lyties ir įvairovės aspekto grindžiamą dalyvaujimąjį metodą, 2014).

SEPTINTASIS SKIRSNIS MOTERŲ UŽSIENIEČIŲ PADĖTIS

59. Tarptautinės organizacijos JTVPK, Jungtinių Tautų gyventojų fondas (*UN Population Fund*) ir Moterų pabėgėlių komisija (*Women's refugee commission*) atkreipia dėmesį į pažeidžiamą moterų pabėgėlių padėtį ir didelę jų riziką patirti seksualinę prievartą ir (ar) būti įtrauktoms į prekybos žmonėmis tinklus. Priimančios šalys Europoje retai įvertina pabėgėlių moterų seksualinės prievartos rizikas ir pasiūlo atitinkamas sveikatos paslaugas, padedančias įveikti seksualinės prievartos padarinius. Atkreiptinas dėmesys, kad priimančios valstybės nesudaro galimybių arba galimybės labai ribotos pabėgėlėms moterims gauti paslaugas, susijusias su reprodukcinė sveikata, įveikiant nėštumo komplikacijas, gydant lytiškai plintančias ligas ir teikiant informaciją apie jų profilaktiką (Birchall, *Gender, age and migration*, 2016, p. 19–20).

60. ES valstybėse narėse atlikti tyrimai rodo, kad prieglobsčio gavėjų moterų galimybės aktyviai dalyvauti darbo rinkoje dažniausiai apribotos dėl vaikų priežiūros pareigų, šeimos tradicijų, kurios draudžia moterims dirbti, jeigu vyras yra bedarbis, ir stereotipų dėl lyties ir etniškumo (Sansonetti, *Female refugee and asylum seekers: the issue of integration. Study commissioned by the Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs of the European Parliament*, 2016), todėl moterų nedarbas ypač didelis priimančiose šalyse tik atvykus į šalį ir išgyvenus joje iki 10 metų. Tačiau tendencijos ilgainiui pasikeičia. Švedijos pavyzdys rodo, kad moterys pabėgėlės į darbo rinką įsitraukia lėčiau nei vyrai pabėgėliai, bet po 10 metų gyvenimo Švedijoje šių moterų užimtumas gerokai padidėja ir tai glaudžiai susiję su socialinės politikos priemonėmis, kurios skatina šeimos ir darbo derinimą, suteikia lanksčias galimybes prižiūrėti vaikus ir pakankamai dosnias tėvystės / motinystės atostogų schemas (Europos Parlamentas, *Labour market integration of refugees: Strategies and good practices*, 2016, p. 24) (Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos politikos strateginis dokumentas).

61. Skirtingi vyrų ir moterų atvykimo motyvai lemia skirtingą jų pažeidžiamumo pobūdį ir faktines apsaugos nuo diskriminacijos galimybes. Vyrų teisių pažeidimai dažniausiai būna susiję su darbo santykiais, turinčiais teisinį ir institucinį reglamentavimą. Tai, kad moterys dažniau atvyksta šeimos susijungimo tikslais, liudija apie tradicinį lyčių vaidmenų pasiskirstymą ir padidina daugialypės jų diskriminacijos riziką. Užsienietės moterys, atvykusios iš trečiųjų šalių, susiduria ir su darbo migrantams (vyrams) būdingais sunkumais, ir su patriarchalinių lyčių santykių padiktuotais iššūkiais. Jos patiria didesnę riziką tapti prekybos žmonėmis aukomis, susidurti su prievarta, smurtu, skurdu, ekonomine priklausomybe. Joms kyla daugiau sunkumų

integruojantis švietimo sistemoje, darbo rinkoje, gaunant socialinę apsaugą, būstą, užtikrinant reprodukcinę, seksualinę sveikatą, politinį atstovavimą.

62. Daugiausia moterų iš trečiųjų šalių į Lietuvą atvyksta reprodukcinio – 20–39 metų – amžiaus šeimos susijungimo tikslais. Ši aplinkybė didina jų socialinės izoliacijos riziką, kuri kartu su lyčių stereotipais, vyraujančiomis visuomenės normomis, nuostatomis, valstybinės kalbos įgūdžių stoka ar vyresnio amžiaus veiksmu trikdo akulturaciją ir didina diskriminacijos, sunkinančios integraciją, pavojų.

63. Daugialypės diskriminacijos bylos dažniausiai būna susijusios su lytimi ir „rasine“ ar tautine kilme. Tačiau informacijos, praktikos, daugialypės diskriminacijos esmės suvokimo ir žinių apie diskriminaciją keliais pagrindais trūkumas trukdo įvertinti kelių pagrindų sąveikos poveikį asmens patirčiai ir užtikrinti veiksmingą užsieniečių diskriminacijos prevenciją.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESŲ IR POLITIKOS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA

64. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atsakinga už Užsieniečių socialinės integracijos veiksmų plano įgyvendinimą: integracijos procesų stebėseną ir vertinimo koordinavimą

65. Kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimas, apdorojimas ir apibendrinimas, nuolatinė imigracijos procesų ir politikos efektyvumo stebėseną bei vertinimas turi būti strateginė užsieniečių integracijos politikos dalis. Stebėseną ir vertinimą turi būti atliekami nepriklausomų vertintojų – tyrimų institutų ar universitetų, bendradarbiaujant su suinteresuotomis nevyriausybinėmis organizacijomis, valstybinėmis institucijomis bei savivaldybėmis.

66. Integraciją įgyvendinančios organizacijos atsakingos už integracijos paslaugų gavėjų skundų analizę, kiekybinius ir kokybinius tyrimus, leidžiančius atskleisti teikiamų integracijos paslaugų trūkumus ir privalumus, taip pat atsakingos už bendradarbiavimą tobulinant užsieniečių integracijos sistemą.

III SKYRIUS VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS IR ATSAKOMYBĖ

67. Veiksmų plano įgyvendinimo priemonės finansuojamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis iš ministerijoms ir įstaigoms, dalyvaujančioms įgyvendinant Veiksmų planą, patvirtintų bendrųjų asignavimų ir ES fondų lėšomis.

68. Už Veiksmų plano tikslų siekimą ir uždavinių įgyvendinimą atsako institucijos ir įstaigos, nurodytos Veiksmų plano IV skyriuje. Įgyvendinant Veiksmų planą siūloma dalyvauti ir savivaldybėms, nevyriausybinėms organizacijoms, Lietuvos savivaldybių asociacijai, verslo asociacijoms, mokykloms, kitiems socialiniams partneriams.

69. Veiksmų plano įgyvendinimą koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Institucijos, dalyvaujančios įgyvendinant Veiksmų planą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai kasmet iki sausio 20 dienos teikia informaciją apie praėjusiais metais atliktus veiksmus ir pasiektus nustatytus kriterijus, išanalizuoja priežastis, dėl kurių rezultatų nepasiekta. Informacija apie Veiksmų plano įgyvendinimą skelbiama Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje.

IV SKYRIUS
2018–2021 METŲ VEIKSMŲ PLANO TIKSLAS, UŽDAVINIAI, PRIEMONĖS,
ASIGNAVIMAI IR ĮGYVENDINANČIOSIOS INSTITUCIJOS

Eil. nr.	Tikslo, uždavinio, priemonės pavadinimas	Numatomi 2018 m. asignavimai (tūkst. Eur)	Numatomi 2019 m. asignavimai (tūkst. Eur)	Numatomi 2020 m. asignavimai (tūkst. Eur)	Numatomi 2021 m. asignavimai (tūkst. Eur)	Įgyvendinančioji institucija
		Tikslas – tobulinti užsieniečių integracijos sistemos veikimą ir užtikrinti sėkmingą jų integraciją į visuomenę				
1.		Uždavinys – tobulinti teisėkūrą ir procesus užsieniečių integracijos srityje				
1.1.	Priemonė – patobulinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimą Nr. 998 „Dėl valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, atsižvelgiant į Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto 2017 m. atlikto tyrimo rekomendacijas	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.2.	Priemonė – išanalizuoti teises ir praktines problemas, susijusias su šeimų susijungimu, prireikus inicijuoti teisės aktų tobulinimą	-	-	-	-	Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.3.	Priemonė – inicijuoti ir suorganizuoti šeimų susijungimo problematikos Lietuvoje aptarimą su suinteresuotomis institucijomis ir prireikus patobulinti teisinį reguliavimą	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija
1.4.	Priemonė – išanalizuoti teises ir praktines galimybes prieglobsčio prašytojams patekti į darbo rinką ankstyvajame prieglobsčio suteikimo procedūros etape	-	-	-	-	Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.5.	Priemonė – išanalizuoti teises ir praktines problemas, susijusias su paramos ir paslaugų užsieniečių vaikams prieinamumu, ir prireikus patobulinti teisinį reguliavimą					Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
2.		Uždavinys – gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą prieglobsčio gavėjų integracijos srityje				
2.1.	Priemonė – parengti individualius integracijos planus prieglobsčio gavėjams	-	-	-	-	Pabėgėlių priėmimo centras
2.2.	Priemonė – numatyti bandomąjį paramos integracijai projektą pasirinktoje savivaldybėje	-	-	-	-	Pabėgėlių priėmimo centras

	Vėliau šis projektas galėtų praversti kaip aktyvesnio kitų savivaldybių dalyvavimo modelis. Į šią schemą turėtų būti įtrauktas lankstus finansinės paramos rinkinys, skirtas paramos ir paslaugų išlaidoms, susijusioms su integracija, padengti, atsižvelgiant į pabėgėlių ir vietos bendruomenės poreikius.					
2.3.	Priemonė – sudaryti esamos apgyvendinimo infrastruktūros, kurią reikia renovuoti / rekonstruoti prieglobsčio gavėjus priimančiose bendruomenėse, žemėlapi ir aprašyti veiksmus, reikalingus gyvenamajam būstui užtikrinti	-	-	-	-	Lietuvos savivaldybių asociacija
3.	Uždavinys – gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą užsieniečių integracijos srityje					
3.1.	Priemonė – organizuoti specialistų, dirbančių užsieniečių integracijos ir teisėtos migracijos srityse, gebėjimų tobulinimą ir stiprinti jų tarpusavio bendradarbiavimą (pvz.: mokymai, renginiai ir (ar) kt.)	57 (PMIF)	58 (PMIF)	58 (PMIF)	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3.2.	Priemonė – reguliariai organizuoti užsieniečių integracijos įgyvendinimo klausimams spręsti skirtus posėdžius, kuriuose dalyvautų nevyriausybinių organizacijų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, ministerijos ir kitos suinteresuotos organizacijos, dirbančios užsieniečių integracijos srityje	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3.3.	Priemonė – organizuoti suinteresuotų šalių darbo grupes dėl PMIF projektų, siekiant tobulinti jų įgyvendinimą	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3.4.	Priemonė – numatyti bandomąjį paramos integracijai projektą pasirinktoje savivaldybėje				500 (Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo lėšos (toliau – PMIF))	Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių miestų, Akmenės, Jonavos rajono savivaldybės
4.	Uždavinys – tobulinti prieglobsčio gavėjų integracijos į darbo rinką sistemą ir gerinti jų integracijos į darbo rinką rezultatus					
4.1.	Priemonė – išanalizuoti galimybes prieglobsčio gavėjus mokyti lietuvių kalbos darbo vietoje	-	-	20 (PMIF)	20 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba
5.	Uždavinys – tobulinti užsieniečių integracijos į darbo rinką sistemą ir gerinti jų integracijos į darbo rinką rezultatus					
5.1.	Priemonė – išanalizuoti galimybes ir pateikti pasiūlymus dėl užsieniečių	-	-	20 (PMIF)	20 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo

	lietuvių kalbos mokymo profesinio mokymo metu organizavimo					ministerija, Užimtumo tarnyba, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras
5.2.	Priemonė – parengti užsieniečiams prieinamus mokymus, kaip įsteigti verslą ir jį plėtoti	-	-	-	75 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
5.3.	Priemonė – parengti ir išplatinti informaciją užsieniečiams jiems suprantama kalba apie darbuotojų teises ir galimybes jas ginti, į šį procesą įtraukiant profesines sąjungas	-	-	-	-	Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija), Užimtumo tarnyba
5.4.	Priemonė – darbdaviams organizuoti švietėjiškus renginius, kuriuose skleidžiama informacija apie užsieniečių integracijos procesus, atsižvelgiant į užsieniečių grupės heterogeniškumą, jų lytį, amžių, kilmės šalį, šeiminių statusą	-	-	-	-	Užimtumo tarnyba
5.5.	Priemonė – tobulinti Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymą, reglamentuojantį užsieniečių profesinių kvalifikacijų pripažinimą	-	-	-	-	Ekonomikos ir inovacijų ministerija
5.6.	Priemonė – taikyti nuolatinę užsieniečių integracijos į darbo rinką stebėseną ir vertinimo mechanizmus	-	-	-	-	Pabėgėlių priėmimo centras Užimtumo tarnyba
5.7.	Priemonė – suteikti galimybę grįžtantiems ar atvykstantiems arba ketinantiems grįžti ar atvykti į Lietuvą asmenims konsultuotis telefonu darbo rinkos klausimais, tam paskiriant konsultantą ir suteikiant konsultacijoms teikti atskirą telefono numerį	-	-	-	-	Užimtumo tarnyba
6.	Uždavinys – gerinti prieglobsčio gavėjų integraciją į švietimo sistemą					
6.1.	Priemonė – padidinti lietuvių kalbos kursų prieglobsčio gavėjams valandų skaičių	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Pabėgėlių priėmimo centras

6.2.	Priemonė – įvesti motyvacines priemones prieglobsčio gavėjams mokantis lietuvių kalbos	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Pabėgėlių priėmimo centras
6.3.	Priemonė – užtikrinti lietuvių kalbos kursų tęstinumą prieglobsčio gavėjams pakeitus gyvenamąją vietą	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Pabėgėlių priėmimo centras
7.	Uždavinys – gerinti užsieniečių integraciją į švietimo sistemą					
7.1.	Priemonė – teikti daugiau mokymosi pagalbos iš užsienio atvykusiems mokiniams: diegti įvairius bendrojo ugdymo modelius, atsižvelgiant į individualius mokinių mokymosi poreikius ir užtikrinant jiems lygias galimybes ugdymo procese, papildyti sukurtus bendrojo ugdymo modelius metodinėmis priemonėmis, skirtomis pedagogams, vykdančioms atvykusių užsieniečių daugiakalbį ugdymą klasėse	-	-	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.2.	Priemonė – sukurti ir patvirtinti mokykloje vykdomo užsienyje įgytų žinių kokybės įvertinimo metodiką ir ją taikyti	-	-	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.3.	Priemonė – teikti daugiau mokymosi pagalbos užsieniečiams vaikams – priskirti lydintį mentorių	-	-	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.4.	Priemonė – skatinti įsitraukti švietimo bendruomenes, skatinti kultūrinį jų bendradarbiavimą: pažinti ir priimti užsieniečius vaikus, įtraukti jų tėvus į vaikų ugdymosi procesus	-	-	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.5.	Priemonė – siekti, kad į žurnalistinių, medicininių, pedagoginių studijų programas būtų įtraukti tarpkultūrinių pagrindų mokymo moduliai	-	-	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
7.6.	Priemonė – pristatyti prieglobstį gavusių asmenų švietimo aukštosiose mokyklose poreikį Lietuvos universitetų rektorių konferencijoje ir suderinti				-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Mykolo Romerio

	priimamų prieglobsčio gavėjų kvotą aukštesiose mokyklose					universitetas
7.7.	Išanalizuoti poreikius ir bendradarbiavimo galimybes rengiant prieglobsčio gavėjų kvalifikacijos tobulinimo / perkvalifikavimo mokymo modulius					Mykolo Romerio universitetas
8.	Uždavinys – gerinti sąlygas užsieniečiams gauti socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas					
8.1.	Priemonė – išanalizuoti teises ir praktines problemas, kad prieglobsčio gavėjų Lietuvoje gimusiems vaikams privalomasis sveikatos draudimas pradėtų galioti nuo vaiko gimimo, o ne nuo leidimo gyventi Lietuvoje išdavimo	-	-	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
8.2.	Priemonė – organizuoti mokymus, skirtus užsieniečių integracijai skatinti, lietuvių kalbos kursus, teikti socialines, psichologines, teises, atstovavimo ir kitas paslaugas bei konsultacijas ir į švietimą bei mokymą orientuotas priemones, kuriomis palengvinamos galimybės įsidiarbinti	350 (PMIF)	600 (PMIF)	750 (PMIF)	600 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
9.	Uždavinys – skatinti užsieniečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą					
9.1.	Priemonė – skatinti Lietuvos gyventojų ir atvykusių užsieniečių bendruomenines iniciatyvas Lietuvos savivaldybėse, siekiant padėti atvykusiems užsieniečiams integruotis į bendruomenę				250	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
10.	Uždavinys – mažinti diskriminaciją užsieniečių atžvilgiu					
10.1.	Priemonė – organizuoti mokymus švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugas teikiantiems darbuotojams, skirtus žinioms apie įvairias kultūras gilinti, stereotipams mažinti ir pagarbos įvairovei bei lygybės vertybinėms nuostatomis formuoti	-	-	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija
10.2.	Priemonė – vykdyti informacinės visuomenės tolerancijos užsieniečių atžvilgiu skatinimo kampanijas bei įvairovės supratimo ir tarpkultūrinio dialogo skatinimo iniciatyvas (pvz.: straipsniai, leidiniai, televizijos ir radijo laidos ir (ar) kt.)	86 (PMIF)	130 (PMIF)	86 (PMIF)	100 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
10.3.	Priemonė – palaikyti informacinę platformą (interneto svetainę), kurioje bus pateikiama ir nuolat	24 (PMIF)	24 (PMIF)	24 (PMIF)	35 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

	atnaujinama informacija specialistams, visuomenei ir užsieniečiams aktualiais užsieniečių integracijos Lietuvoje ir užsienio valstybėse klausimais					
11.	Uždavinys – gerinti užsieniečių moterų integraciją, užtikrinant jų teises					
11.1.	Priemonė – parengti informaciją ir organizuoti švietėjiškus mokymus moterims užsienietėms joms suprantama kalba apie moterų ir vaikų teises Lietuvoje, apie galimybes derinti darbą ir mokslą su šeimos poreikiais, apie smurtą šeimoje, jų teises ir pagalbą	-	5	-	5	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
12.	Uždavinys – vykdyti užsieniečių integracijos procesų ir politikos įgyvendinimo stebėseną bei tyrimus					
12.1.	Priemonė – rinkti kiekybinius ir kokybinius duomenis ir registruoti juos valstybinėse institucijose (pvz.: imigrantų vaikų skaičius įvairių lygmenų švietimo įstaigose, paslaugas savivaldybėse gaunančių imigrantų skaičius ir t. t.)	-	-	-	100 (PMIF)	Pabėgėlių priėmimo centras
12.2.	Priemonė – vykdyti užsieniečių integracijos procesų ir politikos įgyvendinimo stebėseną bei tyrimus	-	-	-	46 (PMIF)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
13.	Iš viso Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, iš jų:	517	817	958	1 751	
13.1.	bendrojo finansavimo lėšos	-	5	-	5	
13.2.	ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	517 (PMIF)	812 (PMIF)	958 (PMIF)	1 746 (PMIF)	

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

V SKYRIUS

2018–2021 METŲ VEIKSMŲ PLANO VERTINIMO KRITERIJAI

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslo, uždavinio, vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				Įgyvendinančioji institucija
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
		Tikslas – tobulinti užsieniečių integracijos sistemos veikimą ir užtikrinti sėkmingą jų integraciją į visuomenę				
1.		Uždavinys – tobulinti teisėkūrą ir procesus užsieniečių integracijos srityje				
1.1.	Pakeistas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“	-	1	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslo, uždavinio, vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				Įgyvendinančioji institucija
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
1.2.	Atlikta teisinių ir praktinių problemų, susijusių su šeimų susijungimu, analizė ir parengti pasiūlymai, kaip spręsti šias problemas (pateikta analizė)	-	1	-	-	Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.3.	Inicijuotas ir suorganizuotas šeimų susijungimo problematikos Lietuvoje aptarimas su suinteresuotomis institucijomis ir prireikus patobulintas teisinis reguliavimas, atsižvelgiant į susitikimo protokole įtvirtintus sprendimus	-	-	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija
1.4.	Atliktas teisės aktų pakeitimo tikslingumo, siekiant suteikti galimybę prieglobsčio prašytojams patekti į darbo rinką ankstyvajame prieglobsčio suteikimo procedūros etape, vertinimas (pateikta analizė)	-	1	-	-	Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.5.	Atlikta teisinių ir praktinių problemų, susijusių su paramos ir paslaugų užsieniečių vaikams prieinamumu, analizė, parengti pasiūlymai ir prireikus patobulintas teisinis reguliavimas				1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
2.	Uždavinys – gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą prieglobsčio gavėjų integracijos srityje					
2.1.	Individualiai parengtų integracijos planų prieglobsčio gavėjams skaičius	-	50	50	50	Pabėgėlių priėmimo centras
2.2.	Savivaldybių, įtrauktų į bandomąjį paramos integracijai projektą, skaičius	-	2	-	-	Pabėgėlių priėmimo centras
2.3.	Sudarytas esamos apgyvendinimo infrastruktūros, kuriai reikalinga renovacija / rekonstrukcija prieglobsčio gavėjus priimančiose bendruomenėse, žemėlapis ir parengtas veiksmų, reikalingų gyvenamajam būstui užtikrinti, aprašas	-	1	-	-	Lietuvos savivaldybių asociacija
3.	Uždavinys – gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą užsieniečių integracijos srityje					
3.1.	Finansuojamų projektų, skirtų specialistų, dirbančių užsieniečių integracijos ir teisėtos migracijos srityse, gebėjimams stiprinti bei tarpusavio bendradarbiavimui skatinti, skaičius	1	1	1	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslo, uždavinio, vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				Įgyvendinančioji institucija
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
3.2.	Suorganizuotų užsieniečių integracijos įgyvendinimo klausimams spręsti skirtų posėdžių, kuriuose dalyvauja nevyriausybinių organizacijų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, ministerijos ir kitos suinteresuotos organizacijos, dirbančios užsieniečių integracijos srityje, skaičius	-	1	2	2	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3.3.	Suorganizuotų suinteresuotų šalių darbo grupių posėdžių dėl PMIF projektų, siekiant tobulinti jų įgyvendinimą, skaičius	-	1	1	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3.4.	Savivaldybių, įtrauktų į bandomąjį paramos integracijai projektą, skaičius	-	-	-	6	Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių miestų, Akmenės, Jonavos rajono savivaldybės
4.	Uždavinys – tobulinti prieglobsčio gavėjų integracijos į darbo rinką sistemą ir gerinti jų integracijos į darbo rinką rezultatus					
4.1.	Išanalizuotos profesinio kalbos mokymo darbo vietoje modelio sukūrimo galimybės (pateikta analizė)	-	1	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba
5.	Uždavinys – tobulinti užsieniečių integracijos į darbo rinką sistemą ir gerinti jų integracijos į darbo rinką rezultatus					
5.1.	Išanalizuotos galimybės ir pateikta pasiūlymų dėl užsieniečių lietuvių kalbos mokymo profesinio mokymo metu organizavimo (parengta ataskaita)	-	1	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užimtumo tarnyba, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras
5.2.	Parengti užsieniečiams prieinami mokymai, kaip įsteigti verslą ir jį plėtoti (įgyvendintų verslumo skatinimo projektų skaičius)	-	-	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
5.3.	Užsieniečių, gavusių informaciją jiems suprantama kalba apie darbuotojų teises ir galimybes jas ginti, skaičius	-	400	-	400	Valstybinė darbo inspekcija, Užimtumo tarnyba
5.4.	Mokymuose ir švietėjiškuose renginiuose, susijusiuose su užsieniečių integracijos procesais, dalyvavusių darbdavių skaičius	-	100	100	100	Užimtumo tarnyba

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslo, uždavinio, vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				Įgyvendinančioji institucija
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
5.5.	Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktų Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektų skaičius	1	-	-	-	Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Užimtumo tarnyba
5.6.	Atlikta užsieniečių integracijos į darbo rinką stebėseną ir vertinimas (parengta ataskaita)	-	4	-	2	Pabėgėlių priėmimo centras, Užimtumo tarnyba
5.7.	Naujos konsultanto pareigybės įsteigimas ir darbo vietos sukūrimas bei išlaikymas Grįžtančių ar atvykstančių arba ketinančių grįžti ar atvykti į Lietuvą asmenų konsultavimo telefonu darbo rinkos klausimais metodikos parengimas				1 1	Užimtumo tarnyba
6.	Uždavinys – gerinti prieglobsčio gavėjų integraciją į švietimo sistemą					
6.1.	Padidintas lietuvių kalbos kursų valandų prieglobsčio gavėjams skaičius	-	Daugiau nei 96	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Pabėgėlių priėmimo centras
6.2.	Įvestos motyvacinės priemonės prieglobsčio gavėjams, besimokantiems lietuvių kalbos (naujų priemonių skaičius)	-	1	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Pabėgėlių priėmimo centras
6.3.	Užtikrintas lietuvių kalbos kursų prieglobsčio gavėjams tęstinumas pakeitus gyvenamąją vietą (parengta ataskaita)	-	1	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Pabėgėlių priėmimo centras
7.	Uždavinys – gerinti užsieniečių integraciją į švietimo sistemą					

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslo, uždavinio, vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				Įgyvendinanti institucija
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
7.1.	Sukurty mokymosi modelių, atsižvelgiant į individualius mokinių mokymosi poreikius, skaičius Sukurti mokymosi modeliai papildyti metodinėmis priemonėmis, skirtomis pedagogams, vykdančioms atvykusių užsieniečių daugiakalbį ugdymą klasėse	-	-	2	1	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.2.	Sukurta ir patvirtinta mokykloje vykdomo užsienyje įgytų žinių kokybės įvertinimo metodika	-	1	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.3.	Priskirtų lydinčių mentorių, suteikiančių daugiau mokymosi pagalbos užsieniečiams vaikams, skaičius	-	5	10	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.4.	Renginių, skirtų kultūriniam bendradarbiavimui švietimo bendruomenėse skatinti (užsieniečiams vaikams pažinti ir jiems priimti, jų tėvams į vaikų ugdymosi procesus įtraukti), skaičius	-	1	2	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.5.	Į žurnalistinių, medicininių ir pedagoginių studijų programas įtrauktas tarpkultūrinių pagrindų mokymo modulis	-	1	-	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
7.6.	Lietuvos universitetų rektorių konferencijoje pristatytas prieglobstį gavusių asmenų švietimo aukštosiose mokyklose poreikis ir suderintas priimamų prieglobsčio gavėjų į aukštąsias mokyklas skaičius				1 7	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Mykolo Romerio universitetas
7.7.	Išanalizuoti poreikiai ir bendradarbiavimo galimybės, rengiant kvalifikacijos tobulinimo / perkvalifikavimo mokymo modulius (parengta analizė), ir parengtas programos modulis				1 1	Mykolo Romerio universitetas
7.8.	Rektorių konferencijoje pristatytas prieglobstį gavusių asmenų švietimo aukštosiose mokyklose poreikis ir išanalizuotos aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo galimybės, rengiant prieglobsčio gavėjų kvalifikacijos tobulinimo / perkvalifikavimo mokymo modulius, bei galimybės priimti daugiau prieglobsčio gavėjų studijuoti aukštosiose mokyklose (parengta ir pristatyta analizė)				1	Mykolo Romerio universitetas
8.	Uždavinys – gerinti sąlygas užsieniečiams gauti socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas					

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslo, uždavinio, vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				Įgyvendinančioji institucija
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
8.1.	Parengta teisinių ir praktinių problemų analizė ir, atsižvelgiant į išvadas, pateikti pasiūlymai dėl teisės aktų tobulinimo ar reikalingų priemonių įgyvendinimo (pateikta analizė)	-	1	-	-	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
8.2.	Finansuojamų užsieniečių integracijos ir konsultavimo centrų, skirtų užsieniečių integracijai skatinti, skaičius	3	3	3	3	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
9.	Uždavinys – skatinti užsieniečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą					
9.1.	Savivaldybių, kuriose įgyvendinami bendruomeninių iniciatyvų skatinimo projektai, skaičius				3	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
10.	Uždavinys – mažinti diskriminaciją užsieniečių atžvilgiu					
10.1.	Suorganizuotų mokymų, skirtų švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių darbuotojų žinioms apie įvairias kultūras gilinti ir stereotipams mažinti, skaičius	2	2	2	-	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija
10.2.	Finansuojamų projektų, skirtų visuomenės tolerancijai užsieniečių atžvilgiu, įvairovės supratimui ir tarpkultūriniam dialogui skatinti, skaičius	1	2	1	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
10.3.	Nuolat palaikoma informacinė platforma, kurioje pateikiama ir nuolat atnaujinama informacija specialistams, visuomenei ir užsieniečiams aktualiais integracijos klausimais (internetu svetainių skaičius)	1	1	1	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
11.	Uždavinys – gerinti užsieniečių moterų integraciją, užtikrinant jų teises					
11.1.	Parengta informacija ir suorganizuota švietėjiškų renginių moterims užsienietėms suprantama kalba	-	1	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
12.	Uždavinys – vykdyti užsieniečių integracijos procesų ir politikos įgyvendinimo stebėseną bei tyrimus					
12.1.	Pateikta kiekybinių ir kokybinių duomenų ataskaita	-	2	4	4	Pabėgėlių priėmimo centras
12.2.	Finansuojamų projektų, skirtų integracijos politikai plėtoti, stebėti ir vertinti, skaičius	-	-	-	1	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-141](#), 2021-02-18, paskelbta TAR 2021-02-18, i. k. 2021-03074

Dėl socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gruodžio 21 d. įsakymo Nr. A1-755 „Dėl Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo